

inko

**informatiegevende en
kontak~~t~~leggende periodiek
van de fraters van utrecht**

33^e jaargang

nummer 3

juli 2010

VAN DE REDACTIETAFEL

Terwijl velen vinden dat het af en toe wel erg warm is – hoewel we steeds hoopten op een mooie zomer – is de redactie druk bezig geweest om deze aflevering van INKO op tijd klaar te krijgen. Menig zweetdruppeltje zal er bij gevallen zijn. Dit zal ook onze Petra de Landmeter gegolden hebben, want een gouden jubilaris interviewen die vijf keer tien jaren doorlôpen en geleefd heeft in boeiende omstandigheden, daarover met schwung vertelt en dan in een beperkt aantal pagina's zijn verhaal weergeven, nee, dat is dan ook een onmogelijke opgave. Het is dus een lang verhaal geworden, maar de redactie denkt dat velen het in één adem zullen uitlezen. Berno, je hebt een goed beeld van je leven gegeven en Petra heeft het geweldig weten te verwoorden. Allebei veel dank! Een andere jubilaris heeft op ons verzoek zelf een beeld van zijn leven geschetst, waarvoor wij hem – frater Yustus – ook zeer dankbaar zijn.

Fransiskus vertelt over zijn tweede periode in Nederland en geeft aan, dat het heen en weer vliegen tussen Indonesië en Nederland hem de das als bestuurslid heeft omgedaan. Het avondlijke verhaal van Ben Zengerink over zijn brommerpech, zal menigeen versted doen staan wat betreft zijn doorzettings- en uithoudingsvermogen van toen! Petje af!

Frits wil ons aan de brandnetels hebben, maar die kans is toch wel erg klein, zolang de eetbare exemplaren niet zomaar spontaan in onze tuin groeien. Maar het is een bijzondere ontwikkeling.

Met de min of meer vaste items erbij is deze INKO weer goed gevuld en de moeite van het lezen waard. De redactie wenst eenieder een goede voortzetting van deze zomer en veel leesgenoegeen in de schaduw!

□

**GOUDEN KLOOSTERJUBILEUM
EN ZEVENTIG LEVENSJAREN!**

FRATER BERNO SPEKSCHATE VIERT DUBBELFEEST

Dit jaar zijn er op z'n minst twee data waarop een extra lichtstraal richting frater Berno Spekschate gaat. Op 31 mei werd hij 70 jaar en 13 augustus 2010 is de datum van zijn gouden kloosterjubileum. Om die twee heuglijke feiten te vieren waren er al diverse

feestelijkheden gepland op zondag 30 mei, maar helaas moest het feest worden uitgesteld omdat Berno twee dagen ervoor werd geveld door een hernia. Inmiddels is Berno zover hersteld dat er een nieuwe feestdatum is vastgesteld waarop medebroeders, familie en vrienden worden uitgenodigd om met de jubilaris het glas te heffen.

Frater Berno is niet iemand die zijn idealen van de daken schreeuwt. Hij is eerder een rustig en bedachtzaam medebroeder. Daarom was het des te boeiender om hem in Almelo op te zoeken en hem aan het woord te laten. En dan ontdekken we vertellen kan Berno! Zijn vijftig kloosterjaren kunnen grofweg opgedeeld worden in vijf decennia. Daarin zit een grote verscheidenheid aan activiteiten en belevenissen. Over sommige periodes zou hij een boek kunnen schrijven. Het zal me dan ook moeite kosten om zijn verhalen tot een redelijk aantal pagina's in te korten. We ontmoeten Berno op zijn kamer in De Wonne in Almelo.

Geboren onder de rook van de Sint Egbertuskerk

Natuurlijk is het opmerkelijk dat Berno zeventig jaar geleden in Almelo werd geboren en deze stad na vele omzwervingen weer tot zijn domicilie heeft gemaakt. Tien jaar geleden besloot Berno de stad Groningen te verlaten om zich aan te sluiten bij de woon- en leefgemeenschap De Wonne, gevestigd in het voormalige klooster naast de Sint Egbertuskerk aan de Arendsboerweg.

Berno: "Ja, ik ben in deze buurt geboren onder de rook van de Sint Egbertuskerk; mijn geboortehuis staat er nog. We hoorden tot deze kerk. Ik ben de oudste in het gezin met zeven kinderen. Het was oorlogstijd en in 1943 moesten we het huis verlaten. Toen is er een zwerftocht begonnen van zomerhuisje naar zomerhuisje, van de ene inwoning naar de andere. Ons gezin breidde uit en met een groot gezin was die steeds wisselende inwoning wel lastig. Dat heb ik wel een beetje meegemaakt, maar de ergernissen die mijn ouders hadden, die heb je als kind niet."

De Sint Egbertuskerk aan de Arendsboerweg in Almelo werd gebouwd in 1923. Het is een pseudo-basiliek. Het kerkgebouw is een ontwerp van architect Jan Stuyt waarvoor de Dom in Florence model stond. Vanwege het sterk teruggelopen aantal kerkgangers is de Sint Egbertuskerk in 2004 aan de eredienst onttrokken. Inmiddels is

Woningstichting St. Jozef de nieuwe eigenaar. De koepel staat op de gemeentelijke monumentenlijst. Het gebouw heeft nog geen bestemming.

Naar het juvenaat in Zeist

“Mijn keus voor het juvenaat in Zeist is het klassieke verhaal. Er komt iemand op school vertellen wat je na de lagere school kunt gaan doen. Zo kwam er ook een broeder of frater vertellen over het leven als religieus. Daar ging ik over nadenken; ik wist dat ik dát wilde. Op een dag kwam ik thuis en toen zat er ‘zo’n meneer’ bij ons thuis. Die meneer in toog was frater Bertrandus van den Berg. We hebben gepraat en ik heb toen aangegeven dat het mijn bedoeling was om frater te worden en dat het me ook wel interessant leek om onderwijzer te worden. Op 1 september 1952 ben ik naar Zeist gegaan. Daar kwam ik op de Mulo, de vooropleiding voor onderwijzer. Het eerste jaar heb ik dubbel gedaan. Ik denk ook vanwege de krachtsinspanning op de lagere school in de vijfde klas. Het was een soort reactie. Daarna is alles goed gegaan met de studie. Ik ben onderwijzer geworden en mijn eerste jaar voor de klas was op de Sint Jorisschool in Amersfoort. Daarna ben ik weer teruggegaan naar Zeist om m’n hoofdakte te halen en toen ik die had kwam ik bij Leo Ruitenbergh op de BLO in Utrecht, tegelijk met Frits Stevens. Frits is daar gebleven en ik was met Kerstmis al weer weg omdat algemeen overste frater Robertus mij bij zich riep en zei dat er in Utrecht vanwege problemen een nieuw hoofd moest komen. Het bestuur was van mening dat ik daar maar naar toe moest. En zo kreeg ik mijn eerste baan als schoolhoofd op de Sint Stephanus Bellesinischol aan de Daalsedijk.”

Schoolhoofd op een bijzondere school

“De Bellesinischol lag in een volksbuurt, toen heette dat nog asociaal, wij zouden nu van een achterstandswijk spreken. De meeste kinderen kwamen uit zwaksociale gezinnen. Het was een kleine school met drie man personeel. We hadden drie groepen met gecombineerde klassen. Het schoolgebouw stond in een blokje van vier straten en tussen de huizen, op een soort binnenplaats. Om daar te komen moest je door een poort onder een van die huizen. Toen ik op die school begon had ik een gesprek met de inspecteur en ik kan me nog goed herinneren dat hij zei: als

je nou 's morgens alle kinderen binnen hebt, dan doe je de poort op slot en je doet om vier uur de poort weer open, dan kunnen ze er weer uit. Zo werd ik een beetje voorbereid op wat me te wachten stond. De ouders stonden er vaak ook niet achter dat de kinderen naar school moesten. Dus samen met de ouders iets doen was moeilijk. Kinderen kwamen 's morgens op school, soms nog niet eens aangekleed en vaak hadden ze niet gegeten, sommige kinderen waren zwaar verwaarloosd of mishandeld. Een heel primitieve toestand. Wij vonden het belangrijk dat de kinderen zich veilig en geborgen wisten op school, dat de school een soort thuis voor hen was. De kinderen bleven de hele dag op school en tussen de middag kwam de gemeente warm eten brengen. Ze kregen dus een warme maaltijd op school. En als de kinderen klaar waren met eten, kwamen de ouders met pannetjes om de resten op te halen. Zo ging dat. Het was een katholieke school en we deden daar ook veel aan. Elke week was er bijvoorbeeld schoolmis in de gymzaal, en de eerste communie deden we op school. Dan was het echt feest. Dan kwamen alle families, katholiek of niet, dat maakte dan niet uit. Met Kerstmis hadden we om 12 uur de nachtmis en dan kwam ook iedereen. Stampvol was het dan. Het was echt een andere wereld, een wereld die ik helemaal niet kende, maar die me wel interesseerde. Het doet wel iets met je. In zulke tijden leer je ook hoe fijn het is dat je lid van een congregatie bent, want als ik thuiskwam in de Herenstraat waren er altijd medebroeders die vroegen hoe het die dag was gegaan, welke avonturen ik weer beleefd had. Medebroeders, collega-schoolhoofden, kwamen met cadeautjes en geld over de brug zodat we op onze school ook Sinterklaasfeest konden vieren. Door die solidariteit voelde ik me erg gesteund.”

“Ik ben vijf jaar op de Bellesinischool gebleven en achteraf was het een heel mooie tijd. Thuis hadden die kinderen niets en op school kon ik hen een gevoel geven dat ze thuis waren, een stukje geborgenheid, een stukje veiligheid ook. Op een gegeven moment liep het aantal kinderen zo ver terug dat het schoolbestuur zei: we

stoppen er mee. Het was geen school van onze congregatie, dus wij hadden daar geen zeggenschap over. De school werd gesloten en ik was mijn baan kwijt. Maar niet lang. Na de Bellesinischool heb ik nog een jaar op de Gregoriusschool gestaan. Daarna kwam er een nieuwe periode in mijn leven.”

Nieuwe ontwikkelingen, nieuwe leefgroepen

Die nieuwe periode had alles te maken met de ontwikkelingen binnen Kerk en maatschappij en ook in de congregatie, eind zestiger jaren. Die ontwikkelingen en vooral de mogelijkheid van vorming van nieuwe leefgroepen trok de belangstelling van frater Berno. “Vanuit de gemeenschap aan de Herenstraat is er een kleine groep ontstaan die op de Stadhouderslaan ging wonen en daar heb ik me toen bij aangesloten. We zijn daar met z’n zessen begonnen: Edwin Ossewold, Frits Stevens, Henk Huirne, Simon van Brakel, Henk Span en ik. Mijn keuze om mee te gaan was een bewuste keuze. Het was niet zo dat ik mij niet thuis voelde in de grote gemeenschap van de Herenstraat. Het leven was er intens, men werkte hard op school, in het jeugdwerk, in huis en veel tijd kostten de religieuze oefeningen. In de stad waren de fraters bekend, maar ik had niet de idee dat we ook tussen en met de mensen woonden. Wat betekende de gemeenschap in de Herenstraat voor de buurt? Ik wilde mee omdat de nieuwe leefgroep andere accenten wilde leggen: niet het werk op de eerste plaats maar het religieus-zijn en het gemeenschapsleven, zonder het werk te verwaarlozen. Wij wilden gewoon tussen de mensen wonen en ook iets voor de buurt kunnen betekenen. We wilden in een gewone buurt wonen, in een huurhuis. (Zakelijke redenen waren de oorzaak dat het toch een koophuis werd in een wat betere buurt!) Voor de congregatie was het een nieuwe ontwikkeling, maar het toenmalige bestuur had begrip voor onze plannen en heeft er een goede ontwikkeling in gezien. Toch was het een grote stap om ons die mogelijkheid te bieden, ook al omdat veel medebroeders er grote moeite mee hadden, en zich in de steek gelaten voelden.”

“Ik heb twee jaar op de Stadhouderslaan gewoond. We hadden alle zes gewoon onze baan en daarnaast het jeugdwerk. Wat dat betreft ging alles gewoon door, maar er was een soort vrijheidsgevoel, zo van: we kunnen doen wat ons goed lijkt, wat ons hart ons ingeeft. Er ontstonden ook ideeën om ons religieuze leven meer bewuste invulling te geven en naar nieuwe vormen te zoeken. Wat op de Stadhouderslaan niet zo lukte, was het contact met de buurt. Dat was een reden om na twee jaar eens te kijken of we een plek konden vinden waar we ook dat ideaal konden verwezenlijken. Zoeken dus naar een plek waar we echt nodig zijn.”

Naar Nieuwe Pekela

“We zijn toen op tocht gegaan met de hele groep. Ik herinner me nog dat we in de Noordoostpolder zijn geweest, in Groningen en in Assen. Op verschillende plekken hebben we met mensen gesproken, contact opgenomen met parochiebesturen en uiteindelijk is toen de keuze gevallen op de provincie Groningen. Frater Wiro woonde in die tijd in Veendam en werkte in Nieuwe Pekela op school. Hij wist dat in Nieuwe Pekela de pastorie leeg stond en daar zouden we kunnen gaan wonen. Toen moesten er keuzes gemaakt worden wie er mee wilde. Henk Huirne, Frits en Simon bleven, Henk Span trad uit en daar kwam Wim Jansen voor in de plaats, dus vier personen bleven op de Stadhouderslaan en Edwin en ik gingen naar Groningen, een nieuw avontuur tegemoet.”

Eerste HUMO-gemeenschap

“In Nieuwe Pekela werd een nieuwe start gemaakt. Wiro woonde al in deze omgeving en die wilde graag meedoen; Ben Hagemans kwam er bij en twee broeders van Oudenbosch sloten zich bij ons aan. We waren weer met z'n zessen. Maar door deze samenstelling was het geen gemeenschap meer van de Fraters van Utrecht. Toen is het een HUMO-gemeenschap geworden onder de vlag van vier congregaties Huijbergen, Utrecht, Maastricht, Oudenbosch.”

“Onze idealen: wonen, werken en iets betekenen in een gemeenschap, kreeg steeds meer gestalte. Dat is in een dorp misschien

ook beter te realiseren. We woonden al in de pastorie, de Woorden- en Communievieringen in de kerk verzorgden wij, en Wiro was dirigent van het koor en actief bij de jeugd. Naast onze inzet voor de dorpsgemeenschap, werkten we aan het ideaal van religieus samenleven. Ieder had daarin z'n inbreng. En dat lukte allemaal naast de baan die we hadden. Ja, het was voor mij een heel goede en intense tijd.”

Een stadsabdij in Groningen

“Tien jaar lang hebben we met heel veel plezier gewoond en gewerkt in Nieuwe Pekela en toen gingen er wat stemmen op om te gaan verhuizen naar de stad Groningen. Als je vraagt waarom, dan moet ik zeggen dat er na zoveel jaren toch wat onrust komt en daarmee de wens om een nieuwe uitdaging aan te gaan. Dus het werd weer zoeken naar nieuwe wegen. Zo hebben we een poos met een groepje Carmelitessen de mogelijkheid onderzocht om te komen tot een vorm van een gezamenlijk religieus leven. De stap naar Groningen begon in feite bij een symposium in Amsterdam over het religieuze broederleven, waar Herman Verbeek een oproep deed om te komen tot een stadsabdij. Dat sloeg bij nogal wat mensen aan. Ter voorbereiding waren er bijeenkomsten bij Herman thuis in Groningen. Wij voelden ons ook aangesproken, dus wij gingen meedoen met die bijeenkomsten op de zaterdagochtend. Misschien daardoor kwam de stad Groningen steeds meer in ons blikveld te liggen. Edwin werd eropuit gestuurd om er eens op oriëntatie te gaan. Met succes: hij ontdekte een kloostergebouw in de Moesstraat dat vrij kwam. En toen verhuisden we naar Groningen.”

“Als ik het zo vertel, klinkt het wat simpeler dan het gegaan is, want er kwam natuurlijk wel het een en ander bij kijken voordat we van Nieuwe Pekela inderdaad naar de Moesstraat konden, en die verhuizing ging ook niet bij iedereen van harte. Ook emotioneel was het niet makkelijk. We hadden vrienden gemaakt in het dorp en heel veel goede contacten. Je moest wel een heleboel loslaten: een mooie plek en ook onze banen. Het was best een

spannende tijd. Ik heb er ook tijd voor nodig gehad om hardop en van harte te zeggen: ja, ik doe het.”

“In 1980 zijn we dan naar de Moesstraat verhuisd. Ik ben nog twee jaar op en neer gereisd naar mijn school in Oude Pekela en toen heb ik ontslag genomen. Daarna heb ik een aantal jaren meegewerkt aan een identiteitsproject voor het katholiek onderwijs door de Stichting Katholiek Onderwijs Noord-Nederland (SKON). De bedoeling was dat enkele katholieke scholen mee gingen doen in een traject om hun specifieke identiteit op gebied van katholiek onderwijs te beschrijven, zodat het als voorbeeld kon dienen voor andere katholieke scholen. Daarna werd mij gevraagd of ik wilde helpen de problemen op te lossen op een school in Sappemeer. Er was daar van alles aan de hand: onenigheid in het team, ingreep door het bestuur, ouders die massaal hun kinderen van school haalden. ‘Er moet iets gebeuren, voel jij er wat voor om daar de leiding te nemen?’”

Wild-west in Sappemeer

“Ik heb het maar gedaan” vertelt Berno lachend, “maar je hebt er geen voorstelling van wat een toestand het daar was. Compleet wild-west. Iedereen had ruzie met elkaar, niemand vertrouwde elkaar. Omdat het herfstvakantie was, kon ik een afspraak maken om de school eens te zien. Dus ik met de trein naar Sappemeer, het was donker en ik loop zo naar de school, stopt er ineens een auto naast me en een flits..... toen werd een foto van me gemaakt. Dat was de tegenpartij! Ik weet niet wat ze met die foto hebben gedaan. De ruzie liep door het hele dorp heen, zelfs door families en gezinnen: de een voor, de ander tegen. Zo heftig. In een jaar tijd was het aantal leerlingen gehalveerd. Dus er was nog maar een klein schooltje overgebleven. Enfin ik kwam daar op school en maakte toen pas kennis met het personeel dat nog over was na alle ruzies, we hebben met elkaar gepraat en we besloten om samen een nieuwe start te maken. In het begin was de herrie er nog wel want op de dag dat de school na de herfstvakantie weer

open ging, kwam er een protestdemonstratie met spandoeken en toeters en bellen van ouders die protesteerden, de inspecteur en ik werden uitgescholden ('Ben jij nou een frater!') Ik begon in een halflege klas. In de eerste weken kwamen langzamerhand toch weer wat meer kinderen terug. Heel langzaam is de herrie geluwd. Ik had de hoogste klas. In de loop der jaren groeide het leerlingenaantal weer, omdat ouders hoorden dat het nu wel goed ging op school."

"Ik ben daar gebleven tot ik het onderwijs uitging in 1996. Ik was toen 56 jaar en ik had er echt genoeg van, ook omdat er van hogerhand zoveel veranderingen in het onderwijs werden doorgevoerd. Zo werd de leiding van een school steeds meer in de richting van management gedreven: de directeur uit de klas en in een kantoor. Daar was ik geen onderwijzer voor geworden. Een van de collega's zag het wel als een uitdaging om me op te volgen, en toen kon ik eruit en ging ik op wachtgeld."

Het andere verhaal...

Het verhaal van Sappemeer hoort bij het leven van Berno, net als het schooltje in Utrecht. Hij kan er leuk over vertellen. Toch is het werken aan oplossingen van dergelijke maatschappelijke problemen slechts onderdeel van de idealen die hij zich als religieus heeft gesteld.

Berno: "Kijk, dat schoolverhaal en wat ik daar heb gedaan, dat kwam op mijn pad. Het andere verhaal, wat parallel loopt in deze periode, is natuurlijk het verhaal van de start en het ontwikkelen van onze gemeenschap aan de Moesstraat. Hoezeer ik ook mijn best heb gedaan om die school weer in het gareel te brengen, dat was niet het belangrijkste voor mij. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ik meer iemand was om de gemeenschap tot ontwikkeling te helpen brengen. Daar lag mijn prioriteit. We waren tenslotte deze nieuwe gemeenschap gestart om te komen tot een soort stadsabdij. Dat betekende veel voor mij en ook heel veel voor de gemeenschap. Onze gemeenschap was gericht op de maatschappij en

vooral wat er gebeurde in de stad Groningen. Wij kregen bekendheid en mensen kwamen ook naar ons toe. Er kwamen bijvoorbeeld jongeren waarvan je nog geen idee had wat je met hun vragen aan moest. Later kwamen de asielzoekers. Ik weet nog dat er op een dag werd aangebeld en er twee jongelui op de stoep stonden die zeiden: we hebben gehoord dat hier broeders wonen en we willen graag kennismaken want we kennen broeders van Taizé. Ze vertelden dat er in de stad ook een Taizé-groep was die bij elkaar kwam in een klein kapelletje op het kerkhof en hun vraag was of die bijeenkomst misschien ook bij ons zou kunnen. Dat was het eerste contact en zo volgden er meer.”

“Wij hadden toen al een avondgebed en ochtendgebed, dan was de deur open en er kwamen steeds meer mensen. Die bleven koffie drinken en al snel kwam de vraag: kunnen we niet eens wat samen doen? Zo is het begonnen om de grote feesten samen te vieren, Kerstfeest, Pasen, Pinksteren, en ook de Goede Week. Er was zelfs een groep die meer wilde, die wilde echt tegen de groep aanleunen. Er kwamen mensen in huis wonen omdat ze lid wilden worden van de gemeenschap. Toen zeiden de congregatiebesturen: ho even, allemaal mooi, maar daar kunnen wij geen verantwoording voor dragen. Er moest een andere constructie komen. Toen is op 1 januari 1985 de Vereniging Terebint opgericht. Wij werden met verlof van de congregatie lid van de Terebint. Maar ook mensen van buiten konden lid worden en dat deden ze ook. Dat was een hele mooie tijd.”

Wat is een Terebint

De terebint is een boom. Wetenschappelijk valt hij onder de laagstammige bomen met warrige zijtakken. De terebint behoort tot de oudste bomen die men in de Negev woestijn of in Galilea vinden kan. Bedoeïenen maakten gebruik van deze boom om hier hun tijdelijke woning onder te maken en bescherming te zoeken onder de boom. Tevens dienden de terebinten als plaatsen van erediensten en begraafplaatsen voor aanzienlijke personen. In

de bijbel (*NBG-vertaling*) wordt de terebint vaak aangeduid als heilige plaats. Enkele voorbeelden:

Abraham ging wonen bij de terebint van Mamre (Genesis 13:18);

God verschijnt aan Abraham bij de terebinten (Genesis 18:1);

In het "dal der terebinten" verslaat David de reus Goliath met de Heer aan zijn zijde (1 Samuel 17);

En in Jesaja 61 wordt de terebint in verband gebracht met het brengen van goed nieuws aan mensen die lijden, om voor gevangenen vrijlating uit te roepen, en om mensen die dat nodig hebben een helpende hand te bieden zodat ze een nieuwe kans krijgen hun leven weer op te bouwen. (*uit: Concordantie bij de NBG-vertaling*)

“Bij de oprichting van de vereniging hebben we ook een boom geplant, dat is de eik die voor het huis aan de Moesstraat staat. Hij is geplant op een paasdag met heel veel feest en vreugdevuur. Heel mooi. We hebben veel mogen doen in Groningen. Het was een inspirerende tijd. Je zag ook dat de leden van de gemeenschap in de stad gingen helpen bij verschillende centra en activiteiten. Theo en Ben bijvoorbeeld gingen naar de Open Hof, de dagopvang voor dak- en thuislozen; Theo ging koken bij het Doveninstituut; Ab ondersteunde ouders van MBD-kinderen; zo waren er meer van die verbindingen op maatschappelijk en ook op kerkelijk niveau. Op gegeven moment hebben we ook iets kunnen doen voor de asielzoekers.”

Twee sporen

“Door zo te doen en te leven als actief lid van een gemeenschap is altijd een ideaal van mij geweest. Maar ik heb in mijn leven ook de stilte, de rust en de meditatie gezocht. Die kant heb ik altijd belangrijk gevonden. Zo ben ik bijvoorbeeld een paar maanden in de abdij van Egmond geweest en dat voelde ook heel goed. Hier kan ik oud worden, heb ik toen gedacht, door de rust en de sfeer, de meditatie, de aandacht, alles wat wegvalt. Terug naar de essentie. Die twee sporen herken ik wel bij mezelf.”

Een huisje in een nieuwbouwwijk

Toch kan ook bij frater Berno Spekschate de boog niet altijd gespannen blijven. Hij heeft dat aan den lijve ondervonden. Begin negentiger jaren speelde er veel in zijn leven. Het succes van alles wat ondernomen werd in de Moesstraat had als keerzijde dat het huis te vol werd. Na veel wikken en wegen is toen besloten dat de groep gesplitst zou worden. Dat heeft bij iedereen spanningen gegeven. Bij Berno speelden daarnaast ook de dagelijkse beslommeringen op school in Sappemeer een rol.

Berno: “Op een gegeven moment had ik het gevoel dat mijn energie wegliep; het geven nam meer en meer de overhand. Er was geen evenwicht. Ik moet het anders doen, dacht ik. Die gedachte werd versterkt doordat ik in die tijd ook een soort therapie had: pastorale gesprekken waarin je geconfronteerd werd met vragen als: wat wil je met je leven, wat doe je en waarom doe je dat. Ik heb toen aan de congregatie gevraagd of ik een poosje alleen kon wonen om alles een beetje op de rij zetten. Dat was goed en ik heb toen een huisje kunnen huren in de nieuwbouwwijk Beyum. In januari 1991 ben ik verhuisd. En heel gek: dat beviel me uitstekend. Ik zou er 10 jaar blijven!”

Oecumenische vieringen in de Pepergasthuiskerk

“Nou dan zit je daar in je eentje en dan duurt het niet lang of er ontstaat toch weer een nieuwe vorm van leven. Je hoort eens wat, je spreekt eens iemand. Er was een klein kerkje in de buurt en met de pastoor kon ik goed overweg. Hij was ook gevangenispastor en dan ging ik wel met hem mee. Van het een komt zo het ander. Op zekere dag hoorde ik dat er op kerkelijk gebied nieuwe ontwikkelingen gaande waren in de stad. Dat is interessant, dus ging ik kijken. Zo maakte ik kennis met de Pepergasthuiskerk en de oecumenische vieringen op zondag. Daar heb ik me toen met hart en ziel in gestort. Schitterend wat daar gebeurde en nog steeds gebeurt. Daar komen mensen bij elkaar, 't kan niet schelen wie of wat je bent, ze komen elke zondag bij elkaar. De mensen verzorgen zelf de viering, er wordt brood en wijn gedeeld, er is

een groot koor en iedereen mag meepraten. Echt oecumenisch. Nog steeds worden elke zondag deze oecumenische vieringen gehouden, ze bestaan al twintig jaar. Ik ga er af en toe nog heen. Dan is het net of ik thuiskom.”

Na tien jaar weer de onrust

Berno: “In Beyum heb ik zo’n tien jaar gewoond, en tot mijn verbazing kon ik heel goed alleen wonen. Ik vond het heerlijk. Als ik thuiskwam schopte ik m’n schoenen uit en riep: ‘jongens ik ben er weer’, er was niemand, maar dat deerde me niks. Mijn eigen huishouden, potje koken, het ging allemaal best. Maar na verloop van tijd ontstaat er toch weer een zekere onrust. Ja, toch weer!”

“Mijn vriendin Heileen had gehoord van De Wonne in Enschede en ze ging daar naar toe voor een ‘meeleefweek’. Ze vroeg of ik zin had om mee te gaan en ik ben toen een paar dagen meegegaan. Ik heb daar goed rondgekeken en alles goed in me opgenomen maar na die paar dagen wist ik dat het niks voor mij was. De Wonne in Enschede is een grote gemeenschap met zo’n 35 mensen. Natuurlijk vond ik de doelstelling heel mooi, maar eigenlijk was het geheel voor mij te chaotisch. Heileen is na die week wel naar De Wonne in Enschede terug gegaan en heeft er drie jaar als kern-groeplid meegedraaid. In die tijd kwam ik regelmatig bij haar op bezoek en zag steeds beter hoe alles werkte. Ja, en toen kreeg ik ook wel een beetje het virus te pakken. Op ’n gegeven moment vertelde ze dat De Wonne een nieuwe start zou gaan maken in Almelo en toen kwam de vraag: is dat niks voor jou? Ik moest daar toch wel goed over nadenken, maar een tijdje later zat ik er wel. Zo gaat dat. Ja, het blijft prikkelen, ‘t blijft in je rondzingen.”

Een heel bijzondere ervaring

“Ik moet wel zeggen dat ik in die tijd een heel bijzondere ervaring heb gehad waardoor ik wist dat ik hier naar toe moest. Ik werd een keer midden in de nacht wakker en toen zag ik voor mij in vurige letters de woorden ‘De Wonne’ op de muur staan. Dat was

zo bijzonder. Toen wist ik het. Daar moet ik naar toe. Het gebeurde op een donderdagnacht en de volgende dag heb ik meteen gebeld. We hebben een gesprek gehad en ze wilden me wel hebben. Zo is het gegaan. Sinds 2000 ben ik dus hier. De Wonne in Almelo is kleinschaliger dan Enschede. Wij hebben hier plaats voor acht tijdelijke bewoners. Verder wonen hier in huis vier kernleden en de twee andere kernleden wonen elders.”

Inmiddels zijn er (weer) tien jaren verstreken sinds Berno in 2000 naar De Wonne ging. Aan hem de vraag: wat vind je hier? Beantwoordt De Wonne aan je idealen?

De religieuze inslag én de sociale kant

Berno: Ik vind hier op de eerste plaats een religieuze gemeenschap. Niet in de zin van een klooster of zo, maar we vormen als zes kernleden wel een religieus geïnspireerde gemeenschap. We hebben samen bijvoorbeeld elke week leerhuis en elke dag een morgen- en een avondgebed. Dat is één poot en dat geeft wel een stevige bodem.

De andere poot is de sociale kant. Kijk, het is zo ongelijk verdeeld in deze wereld en daar word je met de neus op gedrukt door de

mensen hier in huis. Die zitten gewoon klem die kunnen geen kant op. Daar zit ik middenin. Dan weet ik, dat het goed is dat er zo'n plek is voor deze mensen. En op zo'n plek wil ik ook zijn. Daar voel ik me thuis. Dat wil ik.”

Werkgroep REVO

Al vele jaren maakt frater Berno deel uit van de Werkgroep Revo, een afkorting die staat voor RELigieuze VORming. Zijn inbreng in deze werkgroep is opnieuw één van de activiteiten waarin hij zijn kloosterideaal tot uiting kan brengen.

Berno: “Lang geleden heeft een kapittel aangedrongen om binnen de congregatie meer aandacht te besteden aan religieuze vorming. Dat resulteerde in de maandelijkse uitgave van een boekje met voor elke dag een bezinnende tekst, meestal afgestemd op de evangelietekst van die dag. Er is toen een 'Werkgroep Revo' opgericht die daarvoor zorgdroeg. Verschillende fraters hebben in de loop van de jaren in deze werkgroep gewerkt. Sinds een aantal jaren maak ik deel uit van de werkgroep. Het is mijn taak om voor elke maand een voorstel te maken omtrent de inhoud: ik zoek de teksten, leg die voor aan de andere werkgroepleden, verwerk hun reacties en suggesties, en maak de eindversie.

Ik vind het nog steeds een belangrijke activiteit, een echte dienst aan mijn medebroeders. Het is een aanbod aan hen, niet meer dan dat. Niet iedere gebruiker zal er elke dag voor zich een inspirerende tekst in vinden: we zijn allen verschillend. Ooit zei een frater verontschuldigend: 'Ik vind het prachtig, ik heb het jarenlang gebruikt, maar ik gebruik het niet meer omdat ik mijn eigen bron gevonden heb'. Dat vind ik mooi, daar gaat het toch om!

Zelf ervaar ik dat er - welke tekst er ook aangeboden wordt - altijd wel een gedachte, een woord of een zinnetje is dat me raakt. Dat gaat dan 'rondzingen' in mij en wordt soms een wegwijzer naar binnen, naar verstilling, naar mijn Bron.”

Berno Spekschate als lid van het bestuur

In 2002 werd frater Spekschate lid van het Provinciaal Bestuur Nederland. Hij volgde frater Wiro op die in augustus 2002 overleed. In 2006 werd Berno voor een tweede bestuursperiode gekozen. We vragen hem wat hem als lid van het PBN bezighoudt.

Persoonlijke verantwoordelijkheid vind ik erg belangrijk

Berno: “Wat me wel bezighoudt is de vraag hoe het zit met de verantwoordelijkheid die wij als frater hebben en dan specifiek de persoonlijke verantwoordelijkheid van ieder van ons. Als je alleen woont dan is het vanzelfsprekend dat je verantwoordelijk bent voor wat je doet, maar als je in een community woont met dertig medebroeders, dan kun je je afvragen waar je dan nog verantwoordelijk voor bent. Wie zorgt er voor wat? Is het afwachten of neem je initiatief? We hebben daarover in het bestuur veel gesprekken gehad. Moet het bestuur de dienst uitmaken of moeten de fratres zo kunnen leven dat ze hun eigen beslissing nemen. Ik vind de persoonlijke verantwoordelijkheid van iedereen voor zijn eigen leven heel erg belangrijk.

Er was een tijd dat we leefden volgens het principe: de overste weet alles; ik zoek niks en ik vraag niks. Een soort dienstbare opstelling. Maar ik hoop dat we die tijd achter ons hebben.”

“Ik zie dat in De Bilt alles tot in de puntjes is geregeld. Dat is in veel bejaardenhuizen ook zo, maar juist omdat alles zo goed geregeld is, kunnen mensen stilvallen. Ik hoop dat wij elkaar helpen in beweging te blijven, op een of andere - maar vooral eigen - manier betrokken te blijven op kerk en samenleving. We zijn een actieve congregatie. Dat houdt niet op als we 65 zijn. Ik zou iedereen graag nog wat meer gunnen omdat het ons leven verrijken kan.”

Zo mooi, zo luxe. Moet dat?

“Terugkijkend op acht jaar bestuurslidmaatschap ben ik toch wel dingen tegengekomen waar ik moeite mee heb gehad. Eén van die dingen is de besluitvorming over de nieuwbouw. Ik kreeg natuurlijk in mijn werk en bezigheden heel vaak te maken met situaties en met mensen die helemaal niks hadden, armoede, verdrukking, dak- en thuislozen. Dan zag ik in De Bilt de grote tegenstelling. Een mooi huis in een parkachtige omgeving, ruime kamers, goede verzorging, een prachtige kapel. Ideale omstandigheden en dat

mag natuurlijk. Maar... ik heb er wel moeite mee gehad dat het zó mooi en zó luxe moest. Soms vroeg ik me inderdaad af: kan het niet wat minder? Ik heb dat ook dikwijls ingebracht, want ik heb daar mede bestuursverantwoordelijkheid voor.”

Een prachtig park, doe er wat mee!

“Voordat de nieuwbouw startte, heb ik over mijn droom, over hoe het zou kunnen een keer een artikel in Inko geschreven. Juist omdat het me zo bezighield. Vreemd genoeg heb ik daar nooit enige reactie op gekregen. Ik heb toen niet alleen geschreven over de nieuwbouw van het huis maar ook over het gebruik van de immense tuin. ‘Dáár bouwen we dan een huis voor een asielzoekersgezin’, schreef ik. Niemand heeft er op gereageerd en toch vind ik nog steeds dat we iets moeten met het terrein.

Als ik in De Bilt ben, denk ik dan: wat een prachtig stuk groen, maar het ligt er maar, het is passief groen. Dan wil ik roepen: doe er wat mee, stel het open. Er zijn zoveel mensen die niks hebben en die hier zouden kunnen genieten, een wandeling maken, op een bankje zitten.

Kijk dat zijn dingen die mij opvallen en waarvoor wij allen, maar ik dus ook verantwoordelijk ben. Daarom vind ik het mijn taak om het bespreekbaar te maken. Dat blijf ik doen en ik ben benieuwd. Nee, ik geef het niet op.”

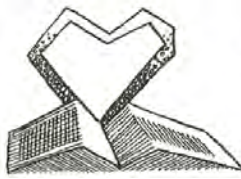
□

Petra de Landmeter

Op zijn kamer heeft frater Berno een aantal opvallend mooie beeldjes staan.

“Ik verzamel ‘bijzondere’ Mariabeeldjes. Bijzonder, omdat ze een bepaalde uitstraling hebben of omdat er een verhaal (herkomst) aan kleeft. Dit beeldje stond bij frater Camillus op de kamer. Elke keer als ik bij hem was trok het mijn aandacht. Dat viel Camillus op en zei: “Het zal ooit bij jou staan”.

**Overweging
bij de
Constituties**

WE BEDOELEN HET GOED!

artikel 13

*De gezindheid van Jezus is zo wezenlijk voor ons leven,
dat wij elkaar erop mogen aanspreken.*

*Iemand aanspreken vraagt moed.
Als wij aangesproken worden
ervaren wij dat wij kwetsbaar zijn.
Als wij elkaar benaderen uit oprechte zorg,
met respect,
in goede verstandhouding en in vriendschap,
en in die geest dit ook van elkaar aanvaarden,
zal het ons leven ten goede komen.*

*En mogen wij elkaar te kort doen,
dan moet er ruimte zijn voor verzoening.*

artikel 14

*De gezindheid van Jezus
zal in ieder van ons eigen accenten krijgen.
In het lichaam van Christus zijn wij ledematen,
die aangewezen zijn op elkaar,
in verscheidenheid van aard, gaven en talenten.
Ieder draagt het zijne bij tot een goed geheel,
tot opbouw van de gemeenschap.
Zo kunnen wij, in verscheidenheid,
een waardevolle eenheid vormen.*

We bedoelen het goed, maar vervallen makkelijk in de sleur van alle dag. We laten ons van harte inspireren door het “goede nieuws” uit de Constituties: de boodschap van Jezus’ komst in onze wereld en in ons eigen leven, maar voor je het weet is dat enthousiasme voor een groot deel verdwenen. Binnen de kortste keren is de aandacht voor de ander terug op een laag pitje.

Eigenlijk zou je regelmatig herinnerd moeten worden aan de uitgesproken en ook beleefde belofte-woorden van het begin. Al is het steeds hetzelfde, tegelijk is de kracht van herhalen dat het uiteindelijk tot je doordringt, dat je het op de duur gaat begrijpen. Niet voor niets zegt het spreekwoord: “herhaling is de moeder van de wetenschap”.

“We mogen er elkaar op aanspreken”. Sterke woorden. Uitdagend. We horen overduidelijk dat we iets van onze opdracht en inzet waarmaken als we waakzaam en dienstbaar in het leven staan. Wie dienstbaar is respecteert de waardigheid van de ander, staat open voor het wel en wee van de ander. Wie dienstbaar is, dekt eigen geloof, hoop en liefde niet toe, maar getuigt daarvan. Zo kunnen we samen groeien in geloof en dienstbaarheid, in een authentieke religieuze gemeenschap.

Zeker in dit kritische stadium, waarin kerk en samenleving zich bevinden, en waarin we geplaatst worden voor de noodzaak om de juiste onderscheidingen te maken en tot bewuste keuzes te komen op grond van de fundamentele waarden die door het Evangelie worden bevestigd en tot in hun laatste consequenties worden voorgehouden. Ook wij, religieuzen staan in een “navolgingcrisis” onder invloed van de tijdgeest. Wij dienen ons voortdurend zelfkritisch te toetsen aan het Evangelie. Ook wij hebben de roeping van Christus aanvaard, wij hebben de “missie”, de zending op ons genomen om het Evangelie uit te dragen “ons deel bij te dragen in de inspanning voor het Evangelie” (2 Tim.1,8)

Het Evangelie ontvouwt zijn kracht. Jezus geeft een mens niet op. Met zijn oproep wil Hij mensen weer in beweging zetten. Die uitdaging loopt als een rode draad door het hele evangelie. Elke nieuwe dag is voor ons de tijd om in beweging te komen. Om Gods Licht te laten schijnen over ons hart en leven, ook als duistere plekken aan het licht komen. De moed om jezelf en elkaar te zien zoals je bent, met je licht en schaduwkanten. Niets goedpraten, niemand ergens de schuld van geven, maar in barmhartig vertrouwen elkaar onuitputtelijke ruimte gunnen voor verzoening. Vergeven, helen en je stap voor stap doen toegroeien naar de volle maat van het religieuze samenzijn, met ieders eigen accent. Ieder draagt het zijne bij. Elke dag opnieuw met Zijn gebod als richtsnoer en Zijn levensvoorbeeld op weg gaan, opdat Christus Zijn Geest met nieuwe kracht kan laten komen

Er is grote behoefte aan mensen die dit verschil willen maken. Sta dus op voor een betere wereld. Wat voor ons telt is wat het nu betekent als we de richting van het evangelie inslaan tegen alle pessimistische geluiden in. Zoals we ook nu in onze omgeving mensen om ons heen zien die iets van deze levensvisie uitdragen, moedig tegen de gangbare orde durven in te gaan bij de realisatie van de dromen die in hen leven. Heel bewust alles loslatend en met groot vertrouwen naar de dood toe groeien. Heel bewust achter de schermen door Gods wereld gaan met een levensvisie die geënt is op het leven en de inzet van Jezus van Nazareth. Of zoals laatst iemand tegen mij zei: "Ik heb zelf de liefde van God voor niets ontvangen. We hebben een ongelofelijke hoop warmte ontvangen, die je ook weer door mag geven. We hebben iets te bieden. We horen bij elkaar, ook als je een verkeerde weg inslaat. Je bent ook een mens die bij ons hoort. We hebben het meest belangrijke te bieden wat er in het leven is en dat is de liefde. Een liefde die oneindig is. Dat is ook het enige dat over dood en graf gaat. Dat heeft Jezus ons geleerd".

□

de pen doorgeven

MET DE “BERINI” OP STAP

Toen was de Berini een huisbrommer van het Eusebiushuis; hij was betrouwbaar, snel en zuinig. Als je een goede reden had, mocht je er gebruik van maken, tenzij een ander een nog betere reden had; en dit uiteraard met verlob van de overste.

September 1966 zou er in het moederhuis (Utrecht) het zilveren kloosterjubileum van frater Camillus en clubgenoten gevierd worden; dat zou de avond er voor al beginnen. Ook ik was uitgenodigd met het

vriendelijke verzoek om de middag vòòr het eigenlijke feest te komen. Alles bij elkaar genoeg redenen om gebruik te mogen maken van de Berini. Ik had mazzel met het weer, het zou een zomers weekend worden en dan is brommen een lieve lust.

Het was een groot feest, samen met veel fraters uit andere huizen. We wisten niet van ophouden en de tijd van vertrekken werd gewoon wat later (in feite héél wat later). Toen ik bij frater Hieronymus wegging was het al bijna half tien 's avonds. “Ga je nog weg naar Arnhem?” was de verwonderde vraag. “Och, als het meezit kan ik om half twaalf in Arnhem zijn”, was mijn antwoord. Zo ging ik welgemoed richting Woudenberg; ik wilde langs een andere weg terug.

Het begon heel vlot. Maar vlak voor Scherpenzeel begon de motorketting raar te doen (een Berini had een soort fietsketting). Ik reed op het fietspad tussen een rij bomen, nam uit voorzorg wat gas terug en opeens een knal! Meteen viel het licht uit en reed ik in het aardedonker op goed geluk nog even door, half beseffend of ik dit zou overleven. Er was nog een laatste mogelijkheid; heel voorzichtig trok ik de rem op het voorwiel aan om de kans op slippen zo klein mogelijk te maken. Ja hoor, het lukte! Zonder mankementen en zonder helm stond ik naast de brommer te trillen op mijn benen, zielsblij dat ik dit had overleefd. Maar, hoe nu verder? Er zat niets anders op dan lopen (mobieltjes waren nog in het dromenland). Tjonge, wat viel dat tegen. Eerst maar die zware leren jas uit. “Zo, dat hou ik wel even vol”, dacht ik. Maar al gauw ging ik op de brommer zitten en probeerde al peddelend (als een soort velocipède) vooruit te komen. Fietsen kon ook nog, maar dan moest je snel trappen om niet te vallen. Na zo’n half uurtje ploeteren kwam ik bij het eerste huis van Scherpenzeel, waar nog licht brandde. Een dame deed open en keek me verwonderd aan; ze kon er geen woord uit brengen. Op mijn vraag of er een fietsenmaker in de buurt woonde, verwees ze me naar de Domineeënstraat no. 26. “Vreemd”, dacht ik, “een dominee als fietsenmaker; nooit van gehoord, ben benieuwd”. Ook daar brandde licht en hij deed zelf open. En weer die verwonderde blik..... Toen drong het ineens bij me door: “Ik liep clergé gekleed!”

Een confrontatie van twee geloven op de late zondagavond. Het bleef even stil. En op mijn vraag van zo’n laag allooi op de dag des Heren was één knik voldoende, één onvoorwaardelijk “nee!” en de deur werd gesloten. Dat was duidelijke taal. Mijn humeur kreeg een flinke knauw, alles zat tegen. “Kop op, niet drammen, je hebt het weer mee, een mooie zomeravond”, zei ik tegen mezelf. Wisselend lopend en peddelend ging ik richting Ede. Ik had geen flauw idee meer van afstand. Wel wist ik van een binnenweg, die uitkomt aan de andere kant van het station met fietsenstalling. Wel drong het tot me door dat ik voor trein en bus te laat was.

Maar ik hoopte daar mijn brommer te kunnen stallen. Dat laatste stukje Ede-Arnhem was maar een kippeneindje; we woonden immers tegen Oosterbeek aan.

Plotseling een fel licht dat me bescheen..... politie! “Meneer wat doet u nou? Waar wilt u naar toe?” “Naar Arnhem lopen”, was mijn antwoord; ik hoopte dat ze medelijden kregen. “Maar u liep niet”, hoorde ik. Ja, ik zat peddelend op de brommer. “U ging aan de verkeerde kant van de weg, dat is levensgevaarlijk. U wordt te laat gezien door een automobilist en dan.....! Dus lopen, en wel thuis!” Dat was het; geen bon, alleen een reprimande met Ede in zicht. Dichterbij gekomen zag ik een hoop fietsen. Het leek me dat er meer fietsen buiten stonden dan ín de stalling. Ik dacht er over om de brommer er bij te zetten, toen ik een bromfietser zag die aan het sputteren was tegen zijn brommer omdat die hem in de steek had gelaten. Bij hem liet de versnellingskabel het af weten, waardoor de brommer alleen maar stationair kon draaien. “Waar wou je eigenlijk naar toe?” was mijn vraag. “Arnhem”, was het antwoord. “Hé, ik ook. Zullen we samen verder gaan? Jij hebt wat licht en ik kan een beetje fietsen. Jij gaat voorop en ik volg jouw licht”. Dat leek hem wel wat. Er loopt een fietspad naast het spoor naar Wolfheze. Dat pad had heuvels en dalen. Soms sjorden we naast elkaar al babbelend omhoog en zo gauw het maar even ging met een sprong op de brommer om al freewheelend zo ver mogelijk te komen. Wat was het donker, pikzwart; we hadden geen benul van de tijd. Bij het licht van de stationsklok bleek het al half een te zijn; en verder geen teken van leven. Er was wel een buitenkraantje met spoelbak en daar hebben we dankbaar gebruik van gemaakt.

Nog maar een klein stukje bos naar Oosterbeek en daar naar open terrein. Er is een weg naar de trolleyhalte. We staken het spoor over en gingen naar Mariëndaal; het was half twee. “Dit is voor mij praktisch het eindpunt”, zei ik tegen hem, “ik woon hier vlakbij. Ik kan een kopje koffie voor je zetten om even bij te komen”. Dat vond ie hartstikke jofel. “Maar ik moet nog helemaal naar Arnhem Zuid! En als ik eenmaal zit, kom ik niet meer overeind.”

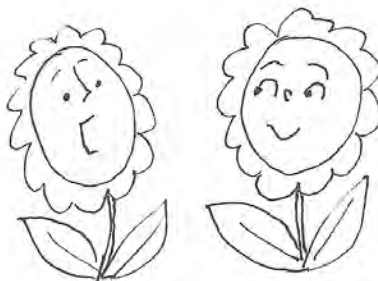
Bij Huis en Haard namen we afscheid; hij had er kennelijk moeite mee. Ik bedankte hem en wenste hem sterkte voor het laatste uurtje alleen.

Zelf zette ik de brommer tegen de muur en zocht mijn nestje op om verder te dromen over de goede afloop van het nachtelijk avontuur. De volgende morgen belde ik de dealer met de vraag “wat te doen?” “Neem een stevige tang en met een paar flinke rukken schiet de ketting los. Kom met de ketting naar me toe om te kijken of de ketting er onder geleden heeft”. Dat was geenszins het geval volgens de dealer, maar hij miste het visje. Van die term had ik nog nooit gehoord. Hij liet het mij ter plekke zien. Het is een klein stalen plaatje met een gleuf en dat schuif je als verzegeling aan de einden van de ketting zodat het een geheel wordt. Het is iets groter dan de nagel van je pink. De kosten waren één dubbeltje! Ik ging er mee naar huis, plaatste de ketting zoals het hoort en reed met de brommer voorzichtig naar hem terug voor de goedkeuring. Het was prima in orde. Wel zei hij me om de ketting een flinke lik olie te geven.

Laat nu jaren later bij een bloemenshow in de Rijnhal, waar ik met Koos Bakker naar toe was gegaan en we volop genoten van de kleuren en geuren... in eens die jongeman naast me staan! We herkenden elkaar meteen. “Joh, hoe is het met je?” “Oh, heel goed. Deze bloemenshow is prachtig, maar die nachtelijke tocht was zeker zo mooi.”

□

Ben Zengerink

En de pen heb ik doorgegeven aan Margreet Jansen

FRATER YUSTUS IN HET ZILVER

Beste medebroeders
en andere lezers van INKO.

Het zilver heb ik dan gehaald
en naar het goud kijk ik bege-
rig uit, maar je weet nooit óf
je het én hoe je het haalt.

In februari deed mijn mede-
broeder frater Leo Ruitenbergh
mij een verzoek om mijn
levensverhaal te schrijven.

Ik wil mijn verhaal met een
motto beginnen: “*God is het*

die in staat is het goede te doen in wat recht of krom is“. Voor
mij is dit een grondhouding in mijn leven. Het zal wellicht
duidelijk worden.

Ik ben in de kampong Kuyu op Flores geboren. Een kleine kampong
aan de voet van de berg Ebu Lobo op 14 september 1953. Mijn
vader is van oorsprong boer en heet Markus Meo Bena en mijn
moeder heet Dominika Gogo Penga. Gelukkig leven ze allebei
nog. Zij hebben mij de volgende namen gegeven: Yakobus Babo,
en in het klooster is die naam veranderd in: Frater Maria Yustus.
Het gezin telt zeven kinderen, vijf zussen waarvan er twee ge-
trouwd zijn: Paulina en Imelda, één in het klooster: Suster
Marry Flora en één vrijgezel, Maria Toyo. Helaas de jongste
Reinilda overleden. Mijn broer heet Nikolaus en is getrouwd.

In 1958 begon ik op de lagere school in de kampong en stopte
in 1965. Daarna ging ik vier jaar bij mijn vader als boerenknecht
werken. Vanaf begin 1969 ging ik enkele jaren de veestapel hoeden
op het seminarie Pius XII te Kisol-Manggarai.

In 1973 ging ik naar de tweejarige lagere middelbare school (SMP) in Batharende – Wolosambi die ik vervolgde met een opleiding op de SMEA (economisch en administratief onderwijs) in Ende. Vanaf 1979 volgde ik college op de universiteit genaamd: Nusa Cendana Cabang Kupang, ook in Ende, met de onderwijsrichting geschiedenis. Tenslotte ben ik op de middelbare school Maria Goreti in Ende les gaan geven in geschiedenis, aardrijkskunde en economie van 1980 tot 1984.

Op mijn 31ste levensjaar begon ik dus met het postulaat in Podor – Larantuka gevolgd met twee jaar noviciaat in Malang. Mijn eerste taak was in Palembang, leraar godsdienst en aardrijkskunde aan de SMP Xaverius. Na twee jaar werd ik in 1989 gevraagd hoofd van de SMPK te worden in Ndao Ende. Na enkele jaren ben ik, terwijl ik hoofd van de school bleef, begonnen met het volgen van colleges geschiedenis in de onderwijsfaculteit van de universiteit Flores.

Op 21 oktober 1995 heb ik samen met Fr. Ferdinandus de altijd-durende geloften afgelegd in Ndao-Ende. Daarna volgde steeds weer op 1 juli van een jaar een andere taak. In 1997 overste en hoofd van de school in Podor Larantuka. Daarna 2001 lesgeven in geschiedenis op de SMP in Maumere en in 2005 hoofd van dezelfde school. Vanaf 2007 ben ik leraar geschiedenis op de SMAK St.-Thomas Aquinas te Weetebula op het eiland Sumba.

Beste medebroeders en andere lezers van INKO! Als ik eerlijk ben moet ik zeggen dat van al die 57 jaar dat ik nu op deze aarde rondloop, er slechts 25 jaar zijn dat ik dit binnen de gemeenschap van de fraters BHK doe, daarbij zijn mijn plannen en idealen niet altijd werkelijkheid geworden. Alles van wat ik gerealiseerd heb is gebeurd buiten mijn capaciteiten om, en ik blijf geloven dat alles op zijn tijd goed zal komen. Ik geef een voorbeeld. Ooit had ik het ideaal om priester te worden bij de SVD, maar de Heer bracht me naar de fraters Bunda Hati Kudus. Na de voorbereidende

opleidingen wilde ik naar het seminarie in Mataloko, maar de Heer gaf mij tot taak 4 jaar te gaan helpen bij het bewerken van het land in mijn kampong en nog eens 4 jaar het hoeden van de vee-stapel in Kisol. Vervolgens wilde ik naar een SMP en het werd een economische en administratieve opleiding. Na het voltooien van die opleiding had ik het plan om naar een lerarenopleiding te gaan, maar de Heer dreef me in de richting van een geschiedenisstudie op de universiteit. Toen dat een afronding kreeg was mijn ideaal om verder te studeren, maar ik kwam in het postulaat in Podor Larantuka terecht.

Zo is er niet veel van mijn plannen en idealen terecht gekomen, maar ik blijf erin geloven dat de Heer het is die in staat is goed te doen in wat recht of krom is, en zorgt dat alles op zijn tijd goed komt. Als ik er dus goed over nadenk, bij mijzelf reflecteer, kom ik tot de slotsom dat het de Heer is die er voor zorgt dat het goed gaat en alles loopt zoals het loopt. Nu dan zomaar wat voorvallen waaruit dit blijkt.

In het jaar 1987 verhuisde ik naar Palembang. Op een keer stond ik met fr. Christoforus aan de rand van de rivier de Musi. We brachten een pater uit Flores weg, die naar Banka ging. Het was fr. Chris die vroeg: ‘Yustus! Heb jij je ooit kunnen voorstellen dat je eens aan de rand van de Musi zou staan?’ Ik antwoordde slechts: “Ja, dat overkomt alleen mensen die een beetje gek zijn”.

In het jaar 1992 werd ik gevraagd een studie te beginnen op de Universiteit Flores. Na een lange tijd van wikken en wegen en overleg met de overste in die dagen, fr. Clemens, ben ik er pas aan begonnen. Als het me niet zou lukken dan zou ik in de tuin van Weri gaan werken. Maar ik slaagde 29 mei 1995. Ik weet nog goed dat ik in mijn gebed de Heer bedankte dat Hij via de hand van fr. Clemens mij het diploma had laten halen. Frater Clemens bedankte ik voor zijn volhouden.

In het jaar 1999 kwam fr. Clemens op bezoek in Podor Larantuka. Na een ontmoeting met de gehele gemeenschap vroeg hij me of ik twee minuten tijd voor hem had. Hij vroeg me of ik in Maumere

een paspoort wilde regelen, zodat ik naar Nederland zou kunnen reizen. Mijn reactie naar hem was: "Ik hoor het toch wel goed?" Met enige stemverheffing zei fr. Clemens: "Ik ben je overste hoor, dus ik maak daar geen grapjes mee".

Tijdens de Pelgrimage via Nederland naar Frankrijk ben ik dus in Parijs geweest. Daar vroeg fr. Yasintus aan fr. Dismas: "Heb jij je ooit kunnen voorstellen dat we nog eens in het centrum van Parijs zouden staan?" We konden gedrieën die vraag niet met droge ogen beantwoorden. Wij konden slechts toegeven dat als de Heer ons niet geroepen had voor de Congregatie BHK, we nooit op de grond van Koningin Juliana en Keizer Napoleon Bonaparte hadden gestaan.

Ik kijk nog altijd met veel waardering en tevredenheid terug op die pelgrimage. Ik hoop dat de geest van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart en Vincent de Paul mijn roeping mag versterken, zodat ik mij kan blijven inzetten voor onze gemeenschap. Mijn medebroeders in Nederland wil ik nog eens extra bedanken voor de wijze waarop zij me liefdevol ontvangen hebben toentertijd. Dat de Heer er voor mag zorgen dat het goed met u gaat.

Daarnaast wil ik al mijn medebroeders bedanken die voor mij een steun geweest zijn in de afgelopen 25 jaar. Ik hoop dat ik op hun steun mag blijven rekenen.

"HET ZILVER HEB IK DAN WEL GEHAALD EN NAAR HET GOUD KIJK IK BEGERIG UIT, MAAR JE WEET NOOIT OF JE HET EN HOE JE HET HAALT"

□

Frater Yustus

Vertaald door fr. Wilfried van der Poll

ARNHEM IN MIJN HERINNERING

TWEEDE DEEL

Dromen over een tweede keer

In het eerste deel heb ik al geschreven over mijn eerste droom, namelijk om naar Nederland te zijn gekomen voor studie. Een gebeurtenis, waarvan ik nooit verwacht heb, maar die toch werkelijkheid is geworden. De tweede droom begon op 18 oktober 2000, omdat fr. Jan Smit bij me kwam met de vraag of ik plaats wilde nemen in het Algemeen Bestuur. Toen was namelijk het Algemeen Kapittel voor de eerste keer in Indonesië georganiseerd. Ik zei dat ik daar eerst wel even over wilde nadenken. Maar op 21 oktober 2000 tijdens het Kieskapittel, werd ik tot lid van het Algemeen Bestuur gekozen voor de periode 2000-2006. Tijdens de eerste vergadering bij de vraag naar de mogelijkheid om naar Nederland komen, zei ik dat ik dat wel wilde. Maar meteen zei ik dat ik dan in Arnhem wilde wonen.

Deze keer was het tamelijk moeilijk om een visum te verkrijgen. Gelukkig lukte het uiteindelijk na een jaar, toen kwam het visum af. Op 16 december 2001 verliet ik Indonesië en kwam op 17 december 2001 in Nederland aan. *Arnhem... I am coming!*

Organist

Deze keer beleefde ik de samenstelling van de gemeente al anders. Overste was fr. Henk Huirne. De andere leden van de gemeente waren de fraters: Camillus Heikens, Ben Doodkorte, Siardus v.d.Zweep, Harry v.Helsdingen, Willibald Nolte, Wim Janssen, Wiro Weersink, Kees v.Rooden, Leo Heggelman, Simon v.Brakel en Wim Versteeg.

In de gemeente kreeg ik de eer om organist te zijn, iedere keer als er een gebedsviering of een Eucharistieviering was. In het begin was het natuurlijk van de twee kanten wennen. Begrijpelijk, mijn manier van spelen was een andere dan de manier van spelen

van de vorige organist, fr. Ben Zengerink, die verhuisd was naar De Bilt. Maar uiteindelijk ging het allemaal goed.

Ik voelde me gelukkig met mijn tweede verblijf in Arnhem.

Gedurende de eerste periode verbleef ik op de logeerkamer, nu had ik een kamer met een eigen badkamer. Om precies te zijn: op de tweede verdieping van de nieuwbouw, dichtbij de trap.

Zilveren kloosterjubileum

Een aantekening mag ik niet vergeten. Precies op 31 december 2001 herdacht ik mijn 25 jaar frater zijn. Maar dat was op oudjaarsdag, geen dag om iets in de gemeenschap te organiseren. Maar fr. Henk Huirne nodigde

me uit om te gaan lunchen in een Chinees Restaurant in Westervoort. De eigenlijke viering werd georganiseerd op 4 januari 2002. Het was een vermoeiende, maar aangename dag. Vermoeiend omdat het feest een hele dag duurde. Aangenaam, omdat ik mijn familie weer ontmoette en ook vrienden van de vroegere colleges. Toch had ik het gevoel iets te missen. Hoe dan ook, er was groot verschil met de viering in Indonesië. Dat voelde ik des te meer tijdens de Eucharistieviering. Alleen de fraters van de gemeenschap, enkele andere fraters en twee familieleden uit Amsterdam waren aanwezig. Geen vrolijk koor, alles werd gezamenlijk gezongen. Ironie ten top. Als dirigent ben ik tot nu toe de leider van een groot koor geweest bij belangrijke vieringen, zoals eeuwige geloftenaflegging, jubilea en priesterwijdingen. Nu ikzelf een jubileum vierde, was er geen koor om de Eucharistieviering op te luisteren. En ook was ik ver weg van mijn moeder en broers-zussen. Maar ik heb me toch verheugd op de komst van fraters van de andere gemeenschappen, familie en vroegere studievrienden bij de receptie.

Arnhem - De Bilt

De dagen om te wennen en het feest waren voorbij. Op 9 januari 2001 begonnen de routine- activiteiten. Dit betekende: vier dagen verblijf in De Bilt en de rest van de week in Arnhem. Dus, iedere maandagmorgen vertrok ik naar De Bilt. In De Bilt kreeg ik ook een kamer in wat ze noemden de “container”, eigenlijk een woon-unit, die tijdelijk geplaatst was, omdat het huis in De Bilt vol was. Ik werkte tot donderdagmiddag en ging vervolgens weer terug naar Arnhem. Om naar De Bilt te reizen, ging ik soms met de trein, soms kon ik meerijden met een frater die toevallig naar Utrecht moest (Utrecht was toen nog niet verkocht). Maar ook het met trein en bus reizen was niet moeilijk voor me, want dat had ik al in mijn eerste verblijfsperiode volop gedaan. Ik hoopte altijd dat het vlug weekend werd en ik terug kon gaan naar Arnhem. Waarom? In Arnhem had ik altijd de gelegenheid om te sporten. Ook ging ik veel wandelen met fr. Kees van Rooden of fr. Wim Versteeg.

Nederland - Indonesië

Gelukkig zou ik in deze periode een combinatie kunnen maken van mijn taak als bestuurslid en het vervolgen van mijn studie in Nijmegen om te promoveren. Maar in praktijk lukte het niet genoeg om dit te verwezenlijken, omdat ik in deze periode vaak naar Indonesië terugging. Na enkele maanden verblijf in Nederland, ging ik gedurende de maand april 2002 samen met fr. Henk van Vliet naar Indonesië. We verlieten Nederland op 1 april en kwamen op 2 mei terug. Net twee weken in Nederland terug, moest ik weer naar Indonesië, nu voor het afleggen van de Eeuwige Geloften door fr. Adrianus in Surabaya. Nogal vermoeiend, want hoewel mijn *jetlag* nog niet helemaal verdwenen was, ging ik weer terug naar Indonesië. Tijdens deze periode ben ik meerdere keren per jaar heen en weer gereisd tussen Nederland en Indonesië. Ik besepte nooit dat deze reizen mij tenslotte ziek zouden maken, omdat het tijdsverschil er de oorzaak van is dat etenstijd en slaaptijd altijd verstoord raken.

Gulden - Euro

In de eerste periode die ik in Nederland verbleef, was het geldstuk dat gebruikt werd de gulden. Ik ben blij dat ik de wisseling van gulden naar euro meegemaakt heb. Precies op 1 januari 2002 was de overstap van gulden op euro, hoewel in Nederland wij de gulden nog mochten gebruiken tot eind januari 2002. Vanaf 1 februari 2002 moest de euro gebruikt worden. Ja.....men moet er een keer aan wennen.

Een niet genode gast

Op 4 juni 2002 keerde ik terug naar Nederland. Op 5 juni kwam ik aan in Arnhem en zoals gewoonlijk ging ik meteen *uitpakken*. 7 Juni ging ik naar De Bilt om enkele Indonesische fraters te ontmoeten die voor een kort bezoekje in Nederland waren om door te reizen naar Lodwar in Kenya voor een stageperiode.

Op 8 juni ging ik weer terug naar Arnhem. Het was op een zaterdag. In Arnhem aangekomen, het was net koffietijd, vertelde een frater dat er de vorige avond een dief in het klooster was geweest. Bij wijze van

grap zei ik, dat die man misschien wel postulant wilde worden. Na koffie gedronken te hebben, ging ik naar mijn kamer en ik schrok erg, want ik zag dat de kasten op mijn kamer open stonden. Meteen ging ik alles onderzoeken. Er waren spullen weg, o.a.: een koffer, een stapel spijkerbroeken, al mijn CD's (ongeveer 30 stuks) en aan geld ongeveer Rp.1.500.000,-. Ik meldde het meteen aan fr. Henk Huirne en ging direct samen met fr. Wiro naar het politiebureau om de verdwenen spullen aan te geven. Er is altijd wat!

Het betekent dat die dief erg luxe in mijn kamer spullen heeft kunnen sorteren die hij kon meenemen. Gelukkig heeft hij mijn paspoort niet kunnen meenemen. Sinds dat moment ben ik bang en doe mijn kamer altijd op slot als ik eruit ga. Hoe dan ook, door dit geval zal dat angstgevoel nooit meer helemaal verdwijnen.

Komen en gaan

In deze periode overleden enkele fraters in Arnhem, namelijk de fraters Willibald Nolte en Wiro Weersink. Toen fr. Wiro overleed was ik in Indonesië. De Provincie Nederland verloor zijn Provinciaal Overste plotseling. Daarnaast kwamen er ook nieuwe bewoners uit Borculo, omdat het huis daar gesloten werd. Het waren de fraters Angelico Fennis, Willibrordus Hilhorst en Stanislaus Walta.

Terug naar Indonesië

Sinds ik eind 2001 naar Nederland kwam, had ik al het gevoel dat Nederland niet de plaats voor mij zou zijn om er te verblijven. Dit feit werd als het ware versterkt door de minder bevorderlijk situatie voor mij. Het verschil met toen ik studeerde, was dat ik in die tijd veel studievrienden had en nu niet. Ik voelde me erg eenzaam. Tenslotte rijpte na lang nadenken mijn voorstel om toestemming te krijgen om naar Indonesië terug te mogen keren maar wel als lid van het Algemeen Bestuur. Het feit zelf gebeurde op 21 april 2003, tweede Paasdag, namelijk afscheid nemen van de gemeenschap van Arnhem. Na het middageten verliet ik Arnhem als lid van die gemeenschap. Ofschoon ik iedere twee maanden een keer naar Nederland zou komen, koos ik Arnhem als verblijfplaats voor die tijd om daarna naar Indonesië terug te keren. Wanneer ik in Arnhem kwam, dan was iedere zondag mijn taak orgel te spelen bij de Eucharistieviering. Eind oktober 2003 was het officieel zover dat ik naar Indonesië kon terugkeren met de papieren van de plaatselijke instanties zoals: vreemdelingenpolitie, Indonesische ambassade en de Gemeente Arnhem.

Tot slot

Aldus het wel en wee van mijn leven in Arnhem.

In januari 2004 moest ik terug naar Nederland. Maar ik werd ziek. Dit werd de reden voor mij om af te treden als lid van het Algemeen Bestuur.

Het zal tijd kosten, jarenlang, totdat ik werkelijk hersteld zal zijn. Goddank dat dit einde mij al het gevoel teruggeeft zoals ik vroeger was. Hoe dan ook Arnhem zal mijn leven lang in mijn herinnering blijven.

□

Frater Fransiskus
Vertaald door fr. Leo Ruitenbergh

BRENNELS

Wij, Peter, Nel, Ria en Frits zijn 'n dagje naar Kraggenburg in de Noordoostpolder geweest. Ria wist dat daar een 'brandnetel-park' ligt. Het is genaamd "Brennels". Deze naam is afgeleid van het Duitse woord "brennessel", dat brandnetel betekent.

Brennels is een groot brandnetelcentrum. Bij Brennels wordt een nieuw recept voor brandnetelstof ontwikkeld voor mens en milieu. De brandnetelteelt en de research & development vinden plaats in de Noordoostpolder, Flevoland.

Het was jammergenoeg een regenachtige dag. Toen we aankwamen zijn we eerst naar het restaurant gegaan. Het was toevallig tijd om te lunchen. We konden nu meteen de brandnetelgerechten nuttigen. We aten brandnetelsoep en brood. Ik moet eerlijk zeggen: het viel mij niet tegen, het smaakte mij prima. Het restaurant zag er goed verzorgd uit; het meubilair is allemaal van hout, maar er zijn kussens om op te zitten.

Na even wat rondgereden te hebben zijn we naar de kledingwinkel gegaan. Er wordt heel wat kleding van brandnetels gemaakt.

Nou, u raadt het al, dat was echt iets voor de dames. Zij konden nu naar hartenlust shoppen.

Wat mij in de winkel opviel was dat de afdeling voor vrouwenkleding in verhouding veel groter is dan die voor mannen. Verder viel mij op dat de exclusieve kleding niet echt goedkoop is. Begrijpelijk omdat deze brandnetelteelt nog vrij jong is.

Brennels is opgericht door ondernemersfamilie Crebas-Wbma, voorheen oprichters van marktplaats. Eind 2004 ontdekte de familie de milieuvriendelijke potentie van brandnetels. Zij besloot om Brennels op te richten.

Een veel gestelde vraag: kan ik van de brandnetels in mijn tuin kleding maken?

Was dat maar zo. De twee soorten brandnetels die Brennells gebruikt zijn speciaal ontwikkeld voor de hoge kwaliteitvezels en vind je niet in je achtertuin.

Ondergetekende vond het leuk om deze ervaring aan de Inko-lezers mede te delen.

U kunt nog meer informatie vinden op de website www.brennells.nl

□

Frits Stevens

SPEELMAN

Speelman, wil je liedjes zingen.
In ons dorp is een festijn.
Word je moe, maak je geen zorgen,
want wij zingen het refrein

Speelman, niet te gauw vertrekken.
Dit veroorzaakt maar chagrijn.
Nooit vervelen ons je deuntjes.
En wij zingen het refrein

Speelman, zing ons van de Lente
rond de linde op het plein.
En wij dansen dansepasjes,
zingen samen het refrein.

Speelman, jodel in de Zomer,
neem je trom, je tamboerijn.
Jij kent onze voorkeurwijsjes.
En wij kennen het refrein.

Speelman, kom bij Herfst wat vroeger
wjl de dagen korter zijn.
Bij jouw opgewekte liedjes
zingen wij steeds het refrein.

Speelman, kom ook in de winter.
In de kroeg bij bier en wijn
zingen wij de zuiplapliedjes.
Iedereen kent het refrein

Speelman, zelfs bij vorst en sneeuwjacht
zal jij altijd welkom zijn.
Oefen hier je nieuwste liedjes,
en leer ons dan het refrein

□

Theobaldus

Uit de nalatenschap van frater André Formanoy:

ONTMOETINGEN EN AVONTUREN

FRATERHUIS MALANG

Bamboe

Zeer ongewoon belde ik aan (op Flores was geen bel). Een zeer beleefde oudere Javaan deed open. Ik werd hartelijk ontvangen door ongeveer twintig Nederlandse fraters. In de loop van de middag een rondgang met overste Aurelius. Kennismaking met de nieuwe werkkring. De kweekschool bestond uit 12 klassen. Directeur frater Meinrad. Hier was de jongensafdeling met drie dubbele klassen. Elders in de stad ook drie dubbele klassen met een zuster als plaatselijk hoofd.

Ik zou 32 lesuren geven op de jongensafdeling. Dat was dus geregeld. Op naar het internaat. De honderdzeventigkoppige bemanning was net aan de maaltijd. Ze keken me aan als een bamboebos. Keken naar mijn lengte: 185 cm, het aantal knopen van mijn toog: 17, mijn schoenenmaat: 46. Aurelius stelde mij voor aan de nieuwe Bapa Asrama (internaatleider). Geen applaus, geen woord. Ik trok mijn beste bamboegezicht en gaf ze allemaal een hand, die ik gelukkig weer terugkreeg. Op Flores stormen ze op je af, geven een hand en een neus die op de bovenkant van je hand gedrukt wordt en stellen de ene vraag na de ander. De Javaan laat voorlopig zijn emoties niet blijken. Als hij je eenmaal kent, verandert hij in een rustige vriendelijke jongen.

De brug

Achter het internaat was een sportveld met sporthal aan de kali (rivier) Brantas. In 1930 was er een stevige ijzeren brug gebouwd. 20 meter boven de kali. De brug was eigen bezit. De kali stond vaak laag, maar ik heb een bandjir (overstroming) gezien waarbij

het water twee meter onder de brug voortraasde. Daarom was de brug 2 meter boven de hoogste stand van de kali gebouwd. Dus 20 meter. Knap werk. Die brug was een apart iets in onze samenleving. Over de brug lagen twee Mavo's van ons, maar je kon ook door een kampong naar de grote weg komen. Na zes uur 's avonds mocht niemand van het internaat naar buiten. Het was dan al donker. Maar zo'n brug bleef een lokkertje. Maar één BA (Bapak Asrama) voor 170 man kan niet alles zien. Dus gingen er 's avonds wel eens jongens over de brug om iets lekkers te kopen en kregen vaak nog bestellingen mee van anderen. Later, toen ik hoofd van de kweekschool was hoorde ik van een leraar (eens kwekeling) dat hij toen ik hoofd van het internaat was, op het idee kwam om een tafellaken om te doen. Het tafellaken moest mijn witte toog suggereren. Een van de jongens beladen met bestellingen, kwam terug, dacht dat de BA bij de brug

stond, daalde af naar de rivierbedding en sprong van de ene steen naar de andere tot hij met zijn hele handel met een plons in het water viel en kwam kletsnat terug zonder koekjes.

Razend

Af en toe stond ik verdekt opgesteld bij de brug. Die avond “ving” ik er acht. Tarief: een week niet naar buiten. Zes incasseerden de straf met oosterse kalmte. Eén begon hard te huilen. Het bleek dat hij voor de eerste keer naar buiten was geweest en meteen gepakt was. En dan nog één die razend was. Daar moest iets aan gedaan worden. (Toen ik pas begon in Malang had ik een oudere Javaan, leraar op onze kweekschool, gevraagd om elke week lessen in de adat. “Graag”, zei hij.) In mijn kantoor begon de jongen te schreeuwen en te schelden dat het niet mooi meer was. Ik was een hond die de jongens te streng aanpakte, ze dwars zat en nog veel meer.

Ik luisterde vol bewondering, niet voor de inhoud maar voor de enorme snelheid van het verhaal en dat vijftien minuten lang. Zo kon ik het niet. Na een kwartier zweeg hij. Nu zult u denken: jouw beurt. In mijn notities van de adaltesen stond: zwijg tot hij weer begint. Vijf minuten doodse stilte. Toe begon hij vergiffenis te vragen, en was daarna weer de kalme vriendelijke Javaan. Hij had nog een vraag: waarom ik niets gezegd had. Ik zei dat ik van te voren al wist dat hij vergiffenis zou vragen, en waarom zou ik me dan druk maken en dan ook vergiffenis moest vragen. Hij lachte met zijn hele gezicht. We zijn goede vrienden geworden en gebleven.

De nachtwacht

WEL-TE-RUSTEN!

Er waren twee grote open slaapzalen met 162 bedden.

Acht jongens sliepen in het internaat. In Amsterdam hangt de nachtwacht aan de muur, in het internaat op tafel. De acht jongens hadden twee wapens de man, koffie en een honkbalknuppel. Als de andere

jongens naar bed gingen haalden ze matrassen uit een bergplaats, legden die op tafel, deden een bakkie en gingen slapen. Zou er een dief binnenkomen, dan zou er allicht van te voren iets gehoord worden. Het systeem werkte goed want van buitenaf is er nooit gestolen. Ze waren gek op die baan vanwege de koffie en konden nog wat doorstuderen in de examentijd.

De 162 man boven werden door mij bewaakt, het waren rustige jongens. Een kwartier later ging ik in het donker in een luie stoel liggen, daarna ging ik naar bed of elders even de krant lezen. Vlakbij de luie stoel waren de schakelaars van twaalf lampen.

Op een avond hoorde ik in de verte wat zachtjes praten. Schatte de geluidsbron en draaide de lampen aan precies boven het praatgrage gezelschap. Het was wel een gevangensmethode maar je doet al wat. Een gezucht en gekreun steeg op want ze wisten dat de lampen vijftien minuten aan zouden blijven. Ik viel in slaap op mijn luie stoel en werd om twee uur 's nachts wakker met pijn in mijn nek. De lampen waren vier uur aan geweest. Eerst de lampen uit en dan naar bed. Het hele jaar heb ik niets meer gehoord

De geest

Een islamiet van onze kweekschool en ons internaat werd zwaar ziek: geelzucht met complicaties. Hij overleed in het ziekenhuis en werd binnen 24 uur begraven (dat moet in de tropen) in tegenwoordigheid van familie, school en internaat. Na enkele dagen kwam ik tot de ontdekking dat alle plaatsen van de overledene onbezet bleven. Zoals gewoonlijk ging ik tussen negen en tien uur 's avonds de slaapzaal inspecteren. Er waren wel eens jongens die een voorschotje namen op het slapen. Een jongen kwam mij tegemoet. "Niet nodig frater". "Waarom niet?" "De geest van de overledene doolt nog rond langs alle plaatsen waar de overledene geweest is, de plaats aan tafel, de plaats in de schoolbank, bed, kastjes, kortom overal. Als die plaatsen gebruikt worden door iemand die hem gekend heeft, wordt de geest lastig."

Kort daarna kwam een nieuwe jongen die van niets wist. Ik gaf hem alle lege plaatsen van de overledene. Toen ik hem tenslotte zijn bed aangewezen had waren alle ogen op mij gericht. Ze keken mij aan met een blik van verstandhouding. De geest was foetsie.

□

IK LEES AL.....

Een ouderpaar verlaat met hun twee dochtertjes een restaurant. Het oudste meisje, zes jaar, blijft voor één van de toiletdeuren staan en zegt: “Mam, dat kan ik lezen” en ze begint te spellen: “Dù à áá Dames!”

Het jongste dochtertje - al bijna vijf jaar! - stelt zich voor de andere deur op en zegt: “Puh! Ik kan ook lezen”. Ook zij begint te spellen: “Jù....ò.... Jongens!”

□

Een meisje van een jaar of vier jaar zit met haar moeder in de bus. Zoals veel kinderen vindt ze het leuk om op het knopje te mogen drukken als ze hun eindhalte naderen. Ze heeft al gevraagd of ze straks mag bellen en dat mocht natuurlijk. Intussen staart ze naar de stopknop en ik hoor haar spellen: “sss.....tt”. Verder lukt het haar niet, maar ze vraagt wel: “Mam, staat daar: stil?”

□

Kees van Rooden

INHOUD

Van de redactietafel	Redactie	2
Gouden kloosterjubileum frater Berno Spekschate	Petra de Landmeter	3
Overweging bij de Constituties: We bedoelen het goed!	Alfons Kroese	21
De pen doorgeven	Ben Zengerink	24
Frater Yustus in het zilver	Yustus Babo	28
Arnhem in mijn herinnering	Frans Hardjosetiko	32
Brennels	Frits Stevens	38
Speelman	Theobaldus Geraerts	40
Ontmoetingen en avonturen	André Formanoy	42
Ik lees al	Kees van Rooden	46
Inhoud		47

INKO

onder redactie van: Theo te Bogt, Johan Brummelhuis, Wim Heister,
Leo Ruitenbergh, Frits Stevens, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booij (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl